

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Praefatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

THEORHETOR,
SIVE
DE SACRAE
ELOQVENTIÆ
MAIESTATE.
LIBER DECIMVSQVARTVS.

P R A E F A T I O.

DEVENIMVS tandem in ipsum sanctioris eloquentiæ, veluti sacrarium, de qua, cum graues imprimis, & sapientes viri copiosissimè differuerint, faciã, quod facere periti artifices solent, qui gemmarum elegantias perangusto concludunt annulos. Sic ego, quæcumque ex illi. sapientiæ oraculis depromere potui, breui sermonis compendio subijciam, daboque singularem operam, vt hic postremus robustioris iam facundiæ partus, non minus gratiæ flore, quam vtilitatis fructu commende- tur.

Atque imprimis mihi de dignitate cœlestis eloquentiæ nonnihil dicendum est, con- era imperitorum hominum audaciam, qui cum omnem dicendi præstantiam ventosa quadam loquacitate, & inanissimis verborum pigmentis metiantur, sacros plerumque scrip- tores irridere solent procacius, quod istos o- rationis calami stros spreuerint potius, quam ignorarint. Et nobis quidem id conantibus peropportunos se locus obiecit, nam cum in-

exedram differendi causa venissemus, Cæci- lius, adolescens in ipsa studiorum incude po- situs, peregrinæ doctrinæ factus tumens, & à Plauto, Plinio iuniori, ipsoque Cornelio Ta- cito, quos ille tanquam sua numina venera- batur, adhuc recens, deplorare cœpit nostra tempora, quod nemo iam *palmis oratoris* strenuè denique admorderet, nemo ad superio- ra Heroum eloquentiæ tempora conaretur accedere; sed totus ille flos antiquæ facun- diæ exustus atque repressus nostræ ætatis squallore, & veteris ybertatis sui protus ex- aruisset. Tum addebat in sacras cõciones, qua- si in pistrinum præclara cogi ingenia, hic tan- quam nobiles equos phaleris, ephippiisque exutos ad molas consensescere, & pro ornatu habere barbariem. Nam quæ potest esse ista sacra eloquentia? De doctrina, scilicet Chri- stiana: cuius argumentis nihil est humilius. *Magis eloquentiam, tanquam flammam ma- teria ali, motibus excitari, vrendo clarescere. At hic videmus eos, quorum indoles latior, & præculca suauitas, si modo materiæ splendo- re nacla fuisset, ubi ad huiusmodi argumeta*

Eloquentia
sacra carpi-
tur à Cæci-
lio.

Eloquentia
magna tan-
quam flamma
aliunt.

CS 2.

amoenis luxuriantis scholæ viretis, quasi in
 alium orbem venerint, repente, aut rerum ster-
 rilitate torpentes exarescere, aut inquinata
 dictione, quasi resides aquas, & plurimum
 luti secum trahere. Quod si vernantius ipsa
 se veteris fecunditatis memor explicare cupit
 oratio, rerum tamen horror, & moestitia
 necessario confundit. Quale enim delecta-
 mentum est apud plebeas aures, & oscitantes
 muliercularum circulos, de tritis quibusdam
 bibliorum historijs longo, & inerti verborum
 circuitu differere, aut Christianæ religionis
 rudimenta tractare, aut à vasto quodam, &
 agresti motu in viria dicere, res tritas, & ad
 fœdientis stomachi nauseam, tam sæpè in-
 culcatas? At vero in profana, quam appella-
 tis, eloquentia, siue in vmbatilibus spacijs li-
 beat excurrere, siue forenses palmas attraeta-
 re, hic audiuntur rerum complectiones maxi-
 marum, hic sensus vberes, hic sententiarum
 stimuli, hic opulentissima doctrinæ supellex,
 hic plausus, & fauor omnium.

*Eloquentia
 forensis opu-
 lentia*

Hæc iste cum intemperantius effudisset,
 nesciebam, an magis deidere hominis debe-
 rem imperitiam, an indolere tam pueriliter
 in nugis lasciuienti. Cum Theophrastus no-
 stet vir, quo, nec magnis disciplinis instructi-
 or, nec ad omnem rationem humanitatis cõ-
 modior, cum factum hominis præclarâ orati-
 one perstrinxisset, cepit de maiestate sacræ e-
 loquentiæ, & eius argumentis copiosius dis-
 serere, vt à sacris oratoribus plerunque istas
 opes non tam nesciri quod antea diebamus,
 quam contemari ostenderet. Perstringam sum-
 ma totius dissertationis capita, & quidè paulo
 ornatiore stylo, quando hic oratoris parees
 agimus.

*Eloquentia
 sacra excel-
 lentia.*

Sic equidem existimo sacram illam san-
 ctorum virorum eloquentiam tantum huma-
 nam præstare, quantum sol vmbra, flamma
 fumo, diuina mortalibus antecellunt. Etenim
 quæcunque ad grauiorem eloquentiam, siue
 excitandam, siue innuendâ faciunt, ferti-
 lis quædam seges sapientiæ, grauissimarum
 rerum argumenta, Dijs præpotentis afflatus,
 incredibilis ardor animorum, suavis quædam
 prudentiæ œconomia, sermonis maiestas,
 solidarum adminicula virtutum, theatra de-
 niq; ipsa, & concessus, & gloriosissima la-
 borum præmia, huic vni tam propensè
 fauent omnia, vt meliori cœli iure
 iure fecundata videan-

*Sacra eloquentia dignitas, ex materia no-
 bilitate, ac primium, quam grauis sint
 in ea de Deo sermo-
 nes.*

CAPVT I.

PLacet igitur primum strictim & quasi per
 transennam videamus cœlestis illius elo-
 quentiæ argumenta, quibus mirum in mo-
 dum nobilitata collucet, vt suos oratores, vel
 infantissimos per se faciat eloquentes. Occur-
 rent hic tibi non fabelle, & nugæ, non huma-
 næ sapientiæ leuissima quædam choragia,
 sed maximarum rerum lumina, Deus, An-
 geli, Christus *Δὲς Ἰησοῦς* rex ipse Angelo-
 rum, Christianæ religionis mysteria, Apo-
 stolorum triumphus, Martyrum laurea. Vir-
 tutum decora, supplicia impioborum, æter-
 næ denique illius apex felicitatis.

*Eloquentia
 sacra effe-
 sus
 Eloqu. sac.
 maioris.*

At vero de Deo, qui sermones non ij, qua-
 les in Platonis, aut Stoicorum schola floru-
 runt, sed qui ex ætithana fluunt sapientiâ,
 & ex ipsius æterni Parentis sui derivan-
 tur. Deum ibi audies mentem ab omni mor-
 tali concreione secretam, optimam, sapien-
 tissimam, sanctissimam, spiritum per omnia
 commentem, & singulis vniuersi partibus
 quasi accuratissimæ lyra fidibus intentum,
 qui fluentium rerum canticum iucundissimâ
 varietate tēperat ingenitus, immortalis, per-
 petuus, solus *ἴψε ἑἑ ἑἑ ἑἑ* sibi locus, & *ἑἑ ἑἑ ἑἑ*
 maximus quidem mundus, sapientiæ, sancti-
 tatis, intelligentiæ, vitæ rationum, forma-
 rum, cui spirans omnis, intelligi enique natu-
 ra, & habere, & agere non debuit gratias.

*Deus mun-
 do, vt lyra
 intentus.*

*Tertull.
 lib. contra
 Praxeam
 cap. 5.*

Cernes deinde, vt graditur apud Prophe-
 tas insigni maiestate, Cherubini insidens, &
 celeri ventorum turbine circumquaque ra-
 pirur. Sexcenta consequuntur eorum mil-
 lia, in quibus igneæ cohortes Angelorum,
 copiosa luce circumfusa radiant, sol tanti,
 tamque stupendi numinis vmbra potius,
 quam effigies, ad eius nomen expauescit, ada-
 mantinæ cœli portæ contremiscunt, inten-
 dunt se flammæ nubes, & lucido quodam
 horrore torum hoc æris spatium circueffi-
 unt, mugiunt tonitruum fragores, præmicant
 fulgura, volitant procellæ, tuunt fulmina, im-

*Sol vmbra
 Dei.
 Dei nomen
 quantum.*